הָאִשָּׁה פֶּרֶק שְׁמִינִי פְּסָחִים פז.

הָאִשָּׁה. תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ. דְּמִסְתָּמָא דַּעְתָּהּ לִימּוֹת עַל שֶׁל בַּעְלָהּ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא פֵּירְשָׁה שֶׁיְּהֵא דַּעְתָּהּ[ד] בְּשֶׁל אִמָּהּ: רֶגֶל הָרִאשׁוֹן. כָּךְ דֶּרֶךְ הַנְּשׂוּאוֹת, לְלֶכֶת לְבֵית אֲבִיהֶן רֶגֶל הָרִאשׁוֹן שֶׁאַחַר הַנִּשּׂוּאִין: תֹּאכַל מִמְּקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה. וּבַגְּמָרָא מוֹקֵי לָהּ כְּשֶׁאֵינָהּ רוֹדְפָה לֵילֵךְ עַד הַנָּה לְבֵית אֲבִיהָ אֶמְיָד, הִלְכָּךְ מִסְתַּפְקָא לָן כְּדֵי יִיחָא לָהּ, אֶלָּא אִם כֵּן פֵּירְשָׁה: אַפּוֹטְרוֹפְּסִין. שֶׁהָיוּ לוֹ מְפַיְּסִין, וְהִמְעִיטוּהוּ זֶה עַל פִּסְחוֹ וְזֶה עַל פִּסְחוֹ: לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. לֹא מִפִּסְחוֹ שֶׁל זֶה וְלֹא מִשֶּׁל זֶה. וַאֲפִילּוּ הִמְעִיטוּהוּ הָאֶחָד עַל פִּסְחוֹ, מִי נָתַן רְשׁוּת לַחֲלָק הַאַחֵר לִימּוֹת עַל זֶה, וְאִין לוֹ תַּקָּנָה אֶלָּא מ"כ רָאוּ שְׁנֵיהֶן שֶׁיִּמְּנֶה עִם הָאֶחָד: לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ. דְּמִסְתָּמָא לֹא הָיָה דַּעַת רַבּוֹ לְהִימְּנוֹת חֶלֶק הַחִירוּת עַל פִּסְחוֹ: גְּמָ' שָׁמְעַת מִינָּהּ יֵשׁ בְּרִירָה. קס"ד מִמְּקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה שֶׁל אִמָּהּ לְקָמֵר, וְאָמְרִינָן הוּדְבַּר דְּשָׁחִיטָה וּזְרִיקָה דְּהַאי פֶּסַח שֶׁפִּיר אִיזְדְּרִיךְ עֲלָהּ דְּהַאי אִתְּמַר: בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה. שֶׁשָּׁחֲטוּהוּ אֶת פִּיהָ בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה וְאָמְרָה זֶה לְזוֹ רוֹצָה: אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ. מִן הַסָּתָם: מַתְּנִיתִין בְּשֶׁאֵינָהּ רוֹדְפָה. לֵילֵךְ תָּמִיד לְבֵית אֲבִיהָ, דְּבֵית בַּעְלָהּ אֲבִיהָ הוּא לְהִלְכָּךְ כָּל שֶׁלֹּא הָרְגִּיל וְדַאי שֶׁיְּהֵא בְּתָרֵיהּ, וְרֶגֶל רִאשׁוֹן סָפֵק. וּבְרֵישָׁא בְּרִדּוּפָה, הִלְכָּךְ רֶגֶל הָרִאשׁוֹן וַדַּאי בָּתַר אֲבִיהָ, מִכָּאן לְמִי שֶׁיֵּשׁ סָפֵק: כְּמוּצָאת שָׁלוּם. וְאֲכָלוּהָ וְכָבְשׁוּ אֶבְנֵי קֹלֶל וְשָׁתוּ חֲמוּ כְּמוֹ יַיִן וּמָלְאוּ כְּמִזְרָק כְּזָוִיּוֹת מִזֶּבַח:

[זכריה ט, טו]

ז) מְזוֹנֵינוּ מְלֵאִים מִפִּיקִים מִזַּן אֶל זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ:

[תהלים קמד, יג]

ח) דָּבָר יְיָ אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז וְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

[הושע א, א]

ח) תְּחִלַּת דִּבֹּר יְיָ בְּהוֹשֵׁעַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים כִּי זָנֹה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְיָ: [הושע א, ב]

ט) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת גֹּמֶר בַּת דִּבְלָיִם וַתַּהַר וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן: [הושע א, ג]

הָאִשָּׁה א"בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, שָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ וְשָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ. תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ. הָלְכָה רֶגֶל רִאשׁוֹן לְבֵית אָבִיהָ, שָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ, תֹּאכַל בְּמָקוֹם[ה] שֶׁהִיא רוֹצָה. יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין, יֹאכַל בְּמָקוֹם[ה] שֶׁהוּא רוֹצֶה. בְּעֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. גְּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ: גְּמָ' שָׁמְעַת מִינָּהּ יֵשׁ בְּרִירָה. מַאי ד"רוֹצָה", בְּשָׁעַת שְׁחִיטָה. וּרְמִינְהוּ, הָאִשָּׁה רֶגֶל הָרִאשׁוֹן אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ, מִכָּאן וְאֵילָךְ רוֹצָה אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ. רוֹצָה מִשֶּׁל בַּעְלָהּ. לָא קַשְׁיָא, כָּאן בִּרְדוּפָה לֵילֵךְ, כָּאן בְּשֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה, דִּכְתִיב ז"אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם", ח"וְא"ר יוֹחָנָן כְּכֶלָּה שֶׁנִּמְצֵאת שְׁלֵימָה בְּבֵית חֲמִיהָ וּרְדוּפָה לֵילֵךְ לְהַגִּיד שִׁבְחָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. כִּדְכְתִיב[ט] ט"וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרְאִי לִי עוֹד בַּעֲלִי", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּכֶלָּה בְּבֵית חֲמִיהָ וְלֹא כְּכֶלָּה בְּבֵית אָבִיהָ. י"אֲחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ", י"א"ר יוֹחָנָן זוֹ עֵילֶם שֶׁזְּכְתָה לִלְמוֹד וְלֹא זָכְתָה לְלַמֵּד. י"אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת", י"אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן 'אֲנִי חוֹמָה' זוֹ תּוֹרָה, 'וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. י"וְרָבָא אָמַר, 'אֲנִי חוֹמָה' זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, 'וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' אֵלּוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִיָּה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב י"אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִיעִים מְגוּדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם, בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיּוֹת מְחוּטָבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל"; 'אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִיעִים' אֵלּוּ בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא טָעֲמוּ טַעַם חֵטְא. 'בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיּוֹת' אֵלּוּ בְּתוּלוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹגְדוֹת פִּתְחֵיהֶן לְבַעְלֵיהֶן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר י"וּמְלֵאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיּוֹת מִזֶּבַח", אֵיבְעֵית אֵימָא מֵהָכָא, י"מְזוֹנֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל זַן"; 'מְחוּטָבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל', אֵלּוּ וָאֵלּוּ מַעֲלָה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ נִבְנָה הֵיכָל בִּימֵיהֶן.

י"דְּבַר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ, וְגוֹ', בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מֶלֶךְ[ד] יְהוּדָה"; בְּפֶרֶק אֶחָד נִתְנַבְּאוּ אַרְבָּעָה נְבִיאִים, וְגָדוֹל שֶׁבְּכוּלָּן הוֹשֵׁעַ, שֶׁנֶּאֱמַר מ"וַתְּחִלַּת דְּבַר ה' בְּהוֹשֵׁעַ"; י"וְכִי בְּהוֹשֵׁעַ דִּבֵּר תְּחִלָּה, וַהֲלֹא כְּמֹשֶׁה עַד הוֹשֵׁעַ כַּמָּה נְבִיאִים, א"ר יוֹחָנָן תְּחִלָּה לְאַרְבָּעָה נְבִיאִים שֶׁנִּתְנַבְּאוּ בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק, וְאֵלּוּ הֵן, הוֹשֵׁעַ יְשַׁעְיָה עָמוֹס וּמִיכָה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹשֵׁעַ בְּנֶיךָ חָטְאוּ, וְהָיָה לוֹ לוֹמַר בָּנֶיךָ הֵם, בְּנֵי חֲנוּנֶיךָ[ד] הֵם, בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, גִּלְגֵּל רַחֲמֶיךָ עֲלֵיהֶן, לֹא דַּיּוֹ שֶׁלֹּא אָמַר כָּךְ; אֶלָּא אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁלְּךָ הוּא, הַעֲבִירֵם בְּאוּמָּה אַחֶרֶת. אָמַר הַקָּב"ה, מָה אֶעֱשֶׂה לְזֶקֶן זֶה, אוֹמֵר לוֹ לֵךְ וְקַח אִשָּׁה זוֹנָה וְהוֹלִיד[ד] לְךָ בָּנִים זְנוּנִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר לוֹ שַׁלְּחָהּ מֵעַל פָּנֶיךָ, אִם הוּא יָכוֹל לִשְׁלוֹחַ אַף אֲנִי אֲשַׁלֵּחַ אֶת יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר ט"וַיֹּאמֶר ה' אֶל הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים". וּכְתִיב ט"וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת גֹּמֶר בַּת דִּבְלָיִם"; 'גֹּמֶר', אָמַר רַב שֶׁהַכֹּל גּוֹמְרִים בָּהּ, 'בַּת דִּבְלָיִם' כְּדֶבְרֵיהָ לְקַמְיֵהּ[ד]: אַרְבָּעָה נְבִיאִים. לְקַמְיֵהּ מְפָרֵשׁ לְהוּ, וּבְכוּלְּהוּ כְּתִב בְּהוּ בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה, שֶׁכּוּלָּן הִתְּלוּ לְהִינָּצֵל בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ וְקִיְּפוּהוּ חֵיֵי מַלְכֻיָּה אַרְבָּעָה נְבִיאִים כּוּלְּהוּ כְּתִב בְּהוּ 'בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ' בַּר מִמִּיכָה דִּכְתִיב בֵּיהּ[ד] יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ, וּבְעָמוֹס לֵית כְּתִיב אֶלָּא עֻזִּיָּהוּ, וּמִיהוּ מִיכָה בִּימֵי נִתְנַבֵּא, אֶלָּא שֶׁכְּבָר נִתְנַבֵּא וְיוֹתָם בְּנוֹ שׁוֹפֵט עַל הָאָרֶץ[ד], לְפִיכָךְ לֵית נִקְרָא עַל שְׁמוֹ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה הָיוּ קוֹדֶם שֶׁנִּטְרַע, בְּעָמוֹס נֶאֱמַר[ד] 'שְׁנָתַיִם לִפְנֵי הָרַעַשׁ', וַיֹּשַׁעְיָה בְּיוֹם הָרַעַשׁ, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָהוּ ו) 'וַיְנוּעוּ מִמּוֹת הַסִּפִּים', שֶׁרָעֲשׁוּ עֲלִיּוֹנִים לְשָׁרְפוֹ וְתַחְתּוֹנִים לְבָלְעוֹ כְּמִשְׁפַּט קֹרַח וַעֲדָתוֹ שֶׁעֵרְעֲרוּ עַל הַכְּהוּנָה, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְנַבֵּא, וְהוֹשֵׁעַ קוֹדֶם לְכוּלָּן): הָכִי גָּרְסִינַן אוֹמֵר לוֹ 'קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים', וְאִם"כ אוֹמֵר לוֹ שַׁלְּחָהּ: 'וְיַלְדֵי זְנוּנִים', 'גּוֹמֶר', אָמַר רַב שֶׁהַכֹּל גּוֹמְרִים בָּהּ. 'בַּת דִּבְלָיִם' לְפִי

כְּשֶׁנִּמְצְאוּ שְׁלֵימוֹת בְּבֵית חֲמִיהֶן, וְהַסֶּפֶת מוֹקֵי מִתְּנִיתִין בְּשֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה, כְּגוֹן שֶׁבְּרֶגֶל רִאשׁוֹן שֶׁאַחַר חוּפָּה הוֹלֶכֶת לְבֵית חֲמִיהָ, וּמִיירֵי מַתְנִיתִין בְּרֶגֶל שֵׁנִי לְחוּפָּתָהּ וְהוּא רִאשׁוֹן לַהֲלִיכָה, שֶׁבְּרֶגֶל שֶׁלְּפָנָיו לֹא הָלְכָה, הִלְכָּךְ כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה קָפֵק הוּא דְּשֶׁמָּא גַּם בָּזֶה לֹא תֵּלֵךְ, וּקְרִיכָה לְבָרֵר. אִי נַמִּי מַתְנִיתִין מְיִירֵי בְּרֶגֶל רִאשׁוֹן לְחוּפָּתָהּ, וְאֵינָהּ רְדוּפָה, לְפִי שֶׁמְּיַירֵי שֶׁכְּבָר קוֹדֶם הָרֶגֶל הִגִּידָה שִׁבְחָהּ בְּבֵית חֲמִיהָ, וּלְכָךְ הָוֵי סָפֵק אַף בְּרֶגֶל רִאשׁוֹן, וְרִישָׁא דְּקָתָנֵי מֵאֹכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ, בְּרֶגֶל שֵׁנִי לַהֲלִיכָתָהּ, שֶׁכְּבָר הָיְתָה בְּבֵית חֲמִיהָ בְּרֶגֶל שֶׁלְּפָנָיו, וּבָרֵישָׁא בְּרִדּוּפָה בְּרֶגֶל רִאשׁוֹן לְחוּפָּתָהּ וְלַהֲלִיכָתָהּ, דְּוַדַּאי דַּעְתָּהּ בְּשֶׁל אִמָּהּ, דְּהוּא רְדוּפָה לְהַגִּיד שִׁבְחָהּ שֶׁנִּמְצֵאת שְׁלֵימָה, וּמִקַּמָּן וְאֵילָךְ דְּקָתָנֵי הָיוּ בְּרֶגֶל שֵׁנִי וַעֲדַיִן לֹא הִגִּידָה שִׁבְחָהּ דְּלָא הוּא סָפֵק. וְ'הִלְכָה' דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין לָאו דַּוְקָא, דְּאִי דַּוְקָא, כְּבָר גִּילְתָה דַּעְתָּהּ שֶׁרוֹצָה בְּשֶׁל אִמָּהּ. וּ"מ"ג אֲפִילּוּ הָלְכָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּידָה בֵּיתָהּ הוּא, אֲבָל 'הָלְכָה' לַעֲשׂוֹת' לָאו דַּוְקָא, וְאִי גָּרַס ל"ל דְּלַעֲשׂוֹת' לָאו דַּוְקָא. וְהַסֶּפֶת אָמֵי דְּגָרַס ל"ל שֶׁפִּיר הָא דְּגָרַס 'דִּכְתִיב אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם' וְגוֹ', וְגָרַס נַמִּי 'וְא"ר יוֹחָנָן', דְּמַיְיתֵי רְאָיָה דִּסְתָם כְּלָה רְדוּפָה לְהַגִּיד שִׁבְחָהּ:

'כְּזָוִיּוֹת מִזֶּבַח'. מַה לְּהַלָּן דָּם, אַף כָּאן דָּם רְדוּפָה:

בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ. נִתְנַבְּאוּ אַרְבָּעָה נְבִיאִים עֻזִּיָּהוּ, אֶלָּא 'בִּימֵי יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ', מ"מ כֵּיוָן דִּכְתִיב קָרָא סְתָם ל"ל שֶׁנִּתְחַלֵּת מַלְכוּת יוֹתָם נִתְנַבֵּא, וְאָז הָיָה עֲדַיִן עֻזִּיָּהוּ חַי, אֶלָּא שֶׁנִּתְנַבֵּא וּמִלְּבַד יוֹתָם בְּנוֹ חַיָּיו:

אָמַר לוֹ הַקָּב"ה לְהוֹשֵׁעַ. מִמֶּה שֶׁאָמַר לוֹ לְקַחַת אֵשֶׁת זְנוּנִים דָּרַשׁ שֶׁמִּסְתָּמָא כָּךְ אָמַר לוֹ וְכָךְ הֵשִׁיבוֹ: יִזְרְעֶאל

מאי רוצה, בשעת שחיטה. ורמינן עלה האשה רגל ראשון משל אביה ואם תאמר ממקום שרוצה בשעת שחיטה מה לי אביה מה לי בעלה. ושני' **הא מתניתא ברדופה** וכרבי יוחנן דאמר מאי דכתיב אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום כמה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה כבר בוודאי בשל אביה רוצה אבל מכאן ואילך ממי שהיא רוצה בשעת שחיטה: **אחות לנו קטנה** אמר רבי יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא [זכתה] ללמד: **בימי עוזיה מלך יהודה** נתנבאו ד' נביאים הושע ישעיה עמוס ומיכה גדול שבכולן הושע שנאמר תחלת דבר ה' בהושע תחלה לארבעה נביאים באותו הפ' כו':

ליקוטי רש"י

כאן ברדופה. גילן לגיה אמיה תמיד. **אישי.** לשון אישות וגישוקין. **ככלה בבית חמיה.** שכבר ניקמ וגמ לבה בבעלה ואינה בוסה הימנו [כתובות עא ע"ב]. **אחות לנו קטנה.** עניות לתורה בעילם הוא שהיה בה דגיאל כדכתיב (דניאל ח) ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה וכן מרדכי ולא היו דורס עוסקים בתורה ולא זכו אלו התכמים לגמוד מאילו לא היה להם שדים להניק אבל בבל זכתה לגמוד כדכתיב בשוכלא (ז) כי הכין לבבו לדרוש את תורת ד' ולעשות ולגמוד ביסראל חק ומשפט [קידושין מט ע"ב]. **אלו תלמידי חכמים.** אין לריכין תומה. **[זו] כנסת ישראל.** כולם שוין לענין תומה וגולדים עגמן מלטמע בעובדי כוכבים [ב"ב ח.]. **שנתנבאו באותו הפרק.** בימי אוזה המלכים עוזיה יוסם אחז יחזקיה בתרבעה נביאים הללו כתיב כן חוץ ממיכה שלא היה בימי עוזיהו אבל היה בימי יוסם אחז יחזקיה [שם יד ע"ב].

מסכת תרומה
פרק ו' משנה ד'

הַגּוֹנֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל דְּמֵי תְרוּמָה. אֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי קְרָנִים וְחֹמֶשׁ, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִן הַחֻלִּין, וְקֶרֶן דְּמֵי תְרוּמָה. גָּנַב תְּרוּמַת הֶקְדֵּשׁ וַאֲכָלָהּ, מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חֲמָשִׁים וְקֶרֶן, שֶׁאֵין בַּהֶקְדֵּשׁ תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהל' ק"פ הלכה יח:
ב ב שם הלכה יב:
ג ג שם הלכה יג:
ד ד ה שם הלכה יח:

רבינו חננאל

האשה שהיא בבית בעלה שחט עליה אביה שחט עליה בעלה כו'. כיון ששנינו תאכל במקום שהיא רוצה דייקי' מינה דיש ברירה וכאלו נתברר כי מעת שחיטת הפסח בזה נמנית. **ושני' מאי** ממקום שהיא רוצה בשעת שחיטה. **ורמינן עלה האשה** רגל ראשון משל אביה ואם תאמר ממקום שרוצה בשעת שחיטה מה לי אביה מה לי בעלה. **ושני' הא מתניתא ברדופה** וכרבי יוחנן דאמר מאי דכתיב אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום כמה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה אבל מכאן ואילך ממי שהיא רוצה בשעת שחיטה: **אחות לנו קטנה** אמר רבי יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא [זכתה] ללמד: **בימי עוזיה מלך יהודה** נתנבאו ד' נביאים הושע ישעיה עמוס ומיכה גדול שבכולן הושע שנאמר תחלת דבר ה' בהושע תחלה לארבעה נביאים באותו הפ' כו':

הָאִשָּׁה פֶּרֶק שְׁמִינִי פְּסָחִים

יִזְרְעֵאל. עַל שֵׁם הֶעָמִיד, שֶׁיִּזְרְעוּ בַּגּוֹלָה:

וְהֶגְלָה אוֹתָם לְבָבֶל. וְהָא דְּתָמַר בְּגִיטִּין (דף יח. וש"ס) רַב נַחְמָן בְּטוּלָּנָךְ מוֹ בְּטוּלָּא דְּבַר עֵצָו, אֲלִמְלֵא בְּנֵי עֵצָו הָעָה מְעֵלוּ טְפֵי, הַיְינוּ לְבָתֵּר בְּלַתּוּ חֲבָרֵי לְבָבֶל: שְׁמִעַת

דִּבְלָיִם׳, דִּבְה רָעָה בַּת דִּבְה רָעָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר שֶׁמִּתּוֹקָה בְּפִי הַכֹּל כִּדְבֶלָה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר שֶׁהַכֹּל דָּשִׁין בָּהּ כִּדְבֶלָה. דָּבָר אַחֵר, ׳גּוֹמֶר׳ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה[ט] שֶׁבִּקְּשׁוּ לִגְמֹר מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּזָזוּ וְנָמְרוּ, שֶׁנֶּאֱמַר [א]׳כִּי אִבְדָם מֶלֶךְ אֲרָם וַיְשִׁיבֵם כָּעָפָר לְדוּשׁ. [ב]׳וַתַּהַר וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן, וַיֹּאמֶר ה׳ אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל, כִּי עוֹד מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת דְּמֵי יִזְרְעֶאל עַל בֵּית יֵהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל׳;

[ג]׳וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בַּת, וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רֻחָמָה, כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אַרְחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם׳; ׳וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן, וַיֹּאמֶר (ה׳ אֵלָיו) קְרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי, כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם׳. לְאַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ [לוֹ] שְׁנֵי בָנִים וּבַת אַחַת, אָמַר לוֹ הַקב"ה לְהוֹשֵׁעַ, לֹא הָיָה לְךָ לִלְמוֹד מִמֹּשֶׁה רַבְּךָ שֶׁכֵּיוָן שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ פֵּירֵשׁ מִן הָאִשָּׁה, אַף אַתָּה בְּדוֹל עַצְמְךָ מִמְּנָה. אָמַר לוֹ, רבש"ע, יֵשׁ לִי בָּנִים מִמְּנָה וְאֵין אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָם[יא] וְלֹא לְגָרְשָׁה. א"ל הַקב"ה, וּמָה אַתָּה, שֶׁאִשְׁתְּךָ זוֹנָה וּבָנֶיךָ [בְּנֵי] זְנוּנִים וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ אִם שֶׁלְּךָ הֵן אִם שֶׁל אֲחֵרִים הֵן, כָּךְ; יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן בָּנַי, בְּנֵי בְחוּרַי, בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֶחָד [ט]מֵאַרְבָּעָה[יב] קִנְיָנִין שֶׁקָּנִיתִי בְּעוֹלָמִי; תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב [ד]׳ה׳ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ׳, שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב [ה]׳קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׳, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד, ׳דִּכְתִיב [ו]הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׳, יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב [ז]׳עַם זוּ קָנִיתָ׳; וְאִתָּה אָמַרְתָּ הַעֲבִירֵם בְּאוּמָּה אַחֶרֶת. כֵּיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁחָטָא עָמַד לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמוֹ. אָמַר לוֹ הַקב"ה, עַד שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמְךָ, בַּקֵּשׁ רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁגָּזַרְתִּי עֲלֵיהֶם שָׁלֹשׁ גְּזֵירוֹת בַּעֲבוּרְךָ. עָמַד וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים וּבִטֵּל גְּזֵירָה וְהִתְחִיל לְבָרְכָן, שֶׁנֶּאֱמַר [ח]׳וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם וְגוֹ׳, וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם, יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי, וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו׳ וְגוֹ׳, [ט]׳וּזְרַעְתִּיהָ לִי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא עַמִּי עַמִּי אַתָּה׳. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן[ט], אוֹי לָהּ לְרַבָּנוּת שֶׁמְּקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ, שֶׁאֵין לְךָ כָּל נָבִיא וְנָבִיא שֶׁלֹּא קִיפֵּח אַרְבָּעָה מִלְּכֵי בְיָמָיו, שֶׁנֶּאֱמַר [י]׳חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶּן אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׳ וְגוֹמֵר. אָמַר ר׳ יוֹחָנָן, מִפְּנֵי מָה זָכָה יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְהִמָּנוֹת עִם מַלְכֵי יְהוּדָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִבֵּל לָשׁוֹן הָרָע עַל עַמּוֹ. מִנְּלָן דְּאִימְּנִי, דִּכְתִיב [כ]׳דְּבַר ה׳ אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי בִּימֵי עוּזִּיָּה יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׳. וּמִנְּלָן דְּלֹא קִיבֵּל לָשׁוֹן הָרָע, דִּכְתִיב [כא]׳כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֲרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְגוֹמֵר׳, חַס וְשָׁלוֹם אָמַר אוֹתוֹ צַדִּיק כָּךְ, וְאִם אָמַר, מָה אֶעֱשֶׂה לוֹ, שְׁכִינָה אָמְרָה לוֹ. אָמַר ר"א, אֲפִילּוּ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ שֶׁל הַקב"ה זוֹכֵר אֶת הָרַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר [כב]׳כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אַרְחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל׳. ר׳ יוֹסִי בַּר ר׳ חֲנִינָא אָמַר מֵהָכָא, ׳כִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם׳. וְאָמַר ר"א, לֹא הִגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָאוּמּוֹת אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתּוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם גֵּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר [כג]׳וּזְרַעְתִּיהָ לִי בָּאָרֶץ׳, כְּלוּם אָדָם זוֹרֵעַ סְאָה אֶלָּא לְהַכְנִיס כַּמָּה כּוֹרִין. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵהָכָא, [כד]׳וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה׳[יג]. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר׳ שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, מַאי דִּכְתִיב [כה]׳אַל תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו פֶּן יִקְלֶלְךָ וְאָשַׁמְתָּ׳, וּכְתִיב [כו]׳דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ׳; מִשּׁוּם דְּאָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ אַל תַּלְשֵׁן, אֶלָּא אֲפִילּוּ דּוֹר שֶׁאָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ אַל תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו. מְנָלָן, מֵהוֹשֵׁעַ. א"ר אוֹשַׁעְיָא, מַאי דִּכְתִיב [כז]׳צִדְקֹת פְּרִזֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׳, צְדָקָה עָשָׂה הַקב"ה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁפִּזְּרָן לְבֵין הָאוּמּוֹת. וְהַיְינוּ דְּא"ל הַהוּא מִינָא לְרַבִּי חֲנִינָא אֲנַן מְעַלְיָנַן מִינַּיְיכוּ, כְּתִיב בְּכוּ [כח]׳כִּי שִׁשֶּׁת חֳדָשִׁים יָשַׁב שָׁם׳ וְגוֹמֵר, וְאִלּוּ אֲנַן, אִיתֵינְכוּ גַּבַּן כַּמָּה שְׁנֵי וְלָא קָא עָבְדִינַן לְכוּ מִידִי. אָמַר לוֹ רְצוֹנְךָ יִטְּפֹל לְךָ תַּלְמִיד אֶחָד; נִטְפַּל לֵיהּ ר׳ אוֹשַׁעְיָא, א"ל מִשּׁוּם דְּלָא יָדְעִיתוּ הֵיכִי תַּעֲבְדוּ; תְּכַלְּיָנַן כּוּלְּהוּ, לֵיתַנְהוּ גַּבַּיְיכוּ; מַאי דְּאִיכָּא גַּבַּיְיכוּ, קָרֵי לְכוּ מַלְכוּתָא קְטִיעָתָא. אָמַר לֵיהּ, גַּפָּא דְּרוֹמָאֵי, בְּהָא נָחֲתִינַן וּבְהָא סָלְקִינַן: [כט]׳תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא, מַאי דִּכְתִיב [ל]׳אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ׳, יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְקַבֵּל גְּזֵירוֹת אַכְזָרִיּוֹת אֲדוֹם[לא], לְפִיכָךְ הִגְלָה אוֹתָם לְבָבֶל. וְאָמַר[לב] רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הִגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁעֲמוּקָה כִּשְׁאוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר [לג]׳מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם, מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם׳. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר, מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב לְשׁוֹנָם לְלָשׁוֹן תּוֹרָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, מִפְּנֵי שֶׁשִּׁגְּרָן לְבֵית אִמָּן, מָשָׁל לְאָדָם שֶׁכָּעַס עַל אִשְׁתּוֹ, לֵהִיכָן מְשַׁגְּרָהּ, לְבֵית אִמָּהּ. וְהַיְינוּ דְּרַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה חָזְרוּ לְמַטְעָתָן, אֵלּוּ הֵן, יִשְׂרָאֵל, כֶּסֶף מִצְרַיִם, וּכְתָב לוּחוֹת; יִשְׂרָאֵל, הָא דַּאֲמָרָן; כֶּסֶף מִצְרַיִם, דִּכְתִיב [לד]׳וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רַחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלִָם׳ וְגוֹמֵר; כְּתָב הַלּוּחוֹת, דִּכְתִיב [לה]׳וַאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם׳; תָּנָא, לוּחוֹת נִשְׁבְּרוּ וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת. עוּלָּא אָמַר, כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ

עַל יְדֵי שֶׁמִּתְעַשְּׂקִים בְּרַבָּנוּת הֵם מִתִּים: זָכָה לִימָּנוֹת. כְּדִלְיָה לְקַמְיָה: בִּימֵי עוּזִּיָּהוּ יוֹתָם. סִיְּיהּ דְּקָרָא ׳וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׳: בֹּהֵן בֵּית אֵל׳. כּוֹמֶר לְעֵגוּ״ס: זוֹכֵר אֶת הָרַחֲמִים גְּרִסִינָן: בִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם. אע״ג דְּפוּרְעָנוּתָא הוּא, מַדִּיכְרֵי הוּא מַדִּיכַר שֵׁם רַחֲמִים: בִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם׳. לְשׁוֹן סְלִיחָה, וְאַמְתְּמוּהֵי מַתְמַהּ, וּמִיהוּ סְלִיחָה קָא מַדִּיכַר, וְסִיְּיהּ דְּקָרָא דִּלְעֵיל הוּא: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵהָכָא ׳וְרִחַמְתִּי וְגוֹ׳ וְאָמַרְתִּי לֹא עַמִּי עַמִּי אַתָּה׳. אוֹתָם שֶׁלֹּא הָיוּ מְעַמִּי יְדִיבְקוּ בָּהֶם וְיִרְוּ לִי לְעָם: אֲפִילּוּ דּוֹר. רְשָׁעִים שֶׁמַּכִּיהֶן יַקְלוּ, מַל מַלְשִׁינִים: מֵהוֹשֵׁעַ. שֶׁנִּתְפַּס עַל שֶׁהִלְשִׁין אֶת יִשְׂרָאֵל וְאַף עַל פִּי שֶׁהָמוּ: צְדָקָה עָשָׂה שֶׁפִּיזְּרָן. שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִין לְכַלּוֹתָם יַחַד: יַטְפֵּל לְךָ תַּלְמִיד אֶחָד. לְהַשִּׁיבְךָ תְּשׁוּבָה: גַּפָּא דְּרוֹמָאֵי. נִקְבַּע בַּע״ז: בְּהָא נָחֲתִינַן וּבְהָא סָלְקִינַן. בְּמַשְׁקָעָה זוֹ מָצָן עַסּוּקִים תָּמִיד: הֶגְלָה אוֹתָן לְבָבֶל. שֶׁיֵּין כַּשְׂדִּים מַכִּירִים כִּשְׁקֹר חוּמוֹת: שֶׁעֲמוּקָה כִּשְׁאוֹל. וְיִדְּמֶה מֵהַר, כְּמוֹ שֶׁהַבַּנְיָקִים ׳מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם׳: שֶׁקָּרוֹב לְשׁוֹנָם לְלָשׁוֹן תּוֹרָה. וְלֹא תִּסְתַּפֵּח תּוֹרָה מֵהֶן מֵהַר: לְבֵית אִמָּן. מַדְרֵסָם מְאוֹר כַּשְׂדִּים יָלָּח: בְּפֶה מְצָרִים. שֶׁבָּזוּ יִשְׂרָאֵל בְּגֵאוּתָם כִּדְכְתִיב (שמות יג) ׳וַיְנַצְּלוּ אֶת מִצְרָיִם׳, וּבִימֵי רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְנָטַל אֶת כָּל הָאוֹצָרוֹת: ׳לְעֵינֵיכֶם׳. כְּלוֹמַר דְּבַר פֶּלֶא לְאִיתָם שֶׁם, שֶׁהָעַיִן פּוֹעָה לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ: תְּמָרִים

אֲהִי שֶׁהָכְבַּד שְׁאוֹל נִחַם יִסְתַּר מֵעֵינַי: [הושע יג, יד] ה) וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלִָם: [מלכים א יד, כה] ש) וְאִתְפַּשׁ בְּשֵׁנִי הַלֻּחֹת וְאֶשְׁלְכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי וְאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם: [דברים ט, יז]

רבינו חננאל

ישראל אחד משלשה קנינין וכו׳. א"ר יוחנן אוי לה לרבנות שמקברת בעליה שאין לך נביא בישראל שלא קפח ארבעה מלכים בימיו. מפני מה זכה ירבעם להמנות עם מלכי בית דוד מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס שנאמר וישלח כהן בית אל אל ירבעם בן (נבט) [יואש] מלך ישראל וגו׳. אפילו דור אביו שיקלל [ואת אמו] לא יברך אל תלשן אותו מהושע כו׳. צדקות פרזונו צדקה עשה הקב"ה לישראל שפזרן לבין האומות. מיד שאול אפדם זו בבל שהיא עמוקה משאול. שלשה חזרו למטעתן ישראל כסף מצרים וכתב הלוחות:

תורה אור השלם

א) כִּי לֹא הִשְׁאִיר לְהוֹאִחָו עַם כִּי אִם חֲמִשִּׁים פָּרָשִׁים וַעֲשָׂרָה רֶכֶב וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים רַגְלִי כִּי אִבְדָם מֶלֶךְ אֲרָם וַיְשִׂמֵם כָּעָפָר לָדֵשׁ: [מלכים ב יג, ז]

ב) וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת גֹּמֶר בַּת דִּבְלָיִם וַתַּהַר וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן: וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל כִּי עוֹד מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת דְּמֵי יִזְרְעֶאל עַל בֵּית יֵהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל: [הושע א, ג-ד]

ג) וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בַּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רֻחָמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם: וְהַגְמֵל אֶת לֹא רֻחָמָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן: וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם: [הושע א, ו ח-ט]

ד) יְיָ קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז: [משלי ח, כב]

ה) וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: [בראשית יד, יט]

ו) וַיַּרְאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ: [תהלים עח, נד]

ז) תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגֹדֶל זְרֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאֶבֶן עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ עַד יַעֲבֹר עַם זוּ קָנִיתָ: [שמות טו, טז]

ח) וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי: וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֶאל: [הושע ב, א-ב]

ט) וּזְרַעְתִּיהָ לִי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא עַמִּי עַמִּי אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי: [הושע ב, כה]

י) חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: [ישעיה א, א]

כ) דְּבַר יְיָ אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: [הושע א, א]

כא) כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה מֵעַל אַדְמָתוֹ: [עמוס ז, יא]

כב) אל תִּלְשֹׁן עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו פֶּן יְקַלֶּלְךָ וְאָשַׁמְתָּ: [משלי ל, י]

כג) מִקּוֹל מְחַצְּצִים בֵּין מַשְׁאֲבִים שָׁם יִתְּנוּ צִדְקוֹת יְיָ צִדְקֹת פְּרָזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אָז יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים עַם יְיָ: [שופטים ה, יא]

כד) דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ: [משלי ל, יא]

מסורת הש"ס עם הוספות

ט) פוטת פרק ו מכילתא פרשת (מא) [בשלח פ"ט] ספרי פרשת האזינו, 3) כעי"ז ברכות דף נה. ויומא דף פו:, ג) [גיטין יז.]. 7) עיין סוטה כז ע"א.

הגהות וציונים

ט) [צ"ל רב יהודה] (גליון): 3) פי' בלא גט רק לפרוש ממנה (ב"ש): ג) באבות איתא חמשה קניינים קנה הקב"ה בעולמו, ובבראורי הגר"א שם כ' דצ"ל ארבעה קניינים כמ"ש בגמ' ובמכילתא, עיי"ש: 7) בכת"י נוסף כאן ואמרתי ללא עמי עמי אתה: 5) בדפו"י רומיים. ובכת"י שאינן יכולין לסבול גזירות של רומיים. ובכת"י אחר גזירות של עשו ושל ישמעאל: ז) בדפו"י אמר: 3) בפתח עינים להחיד"א הביא דיש מוחקין דיבור זה:

ליקוטי רש"י

ה' קנני ראשית דרכו. שכי"אתה קודם העולם מפני שכשעלה במחשבה לפניו לברוא את עולמו נתקיים העולה בשביל התורה. שמים וארץ קנין אחד. שהם עמודיה של עולם שנאמר כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ שנאמר מלאה הארץ קנינך מה להלן שמים וארץ אף כאן שמים וארץ וכתיב קנינך [אבות פ"ו משנה י"א]. ישראל קנין אחד. שנאמר עם זו קנית ומנין שהעולם מתקיים בשבילן שנאמר לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בהם הבין של ארץ [שם מי"ג]. הבין דרכה. של תורה ומומדיה היכן היא ראויה להתישב. גזירות. שנתכין שמד שלא יתעסקו בתורה ולא יקיימו מצות. והגלה אותן לבבל. בתוכן הבית [גיטין יז ע"א].

תורה אור השלם

פ) כִּי שִׁשֶּׁת חֳדָשִׁים יָשַׁב שָׁם יוֹאָב וְכָל יִשְׂרָאֵל עַד הִכְּרֵת כָּל זָכָר בֶּאֱדוֹם: [מלכים א יא, טז]

צ) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ: [איוב כח, כג]

ק) מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם אֲהִי דְבָרֶיךָ מָוֶת אֲהִי שְׁאוֹל שִׁישֹׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עָלָה יְרוּשָׁלִָם: [הושע יג, יד]

ר) וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלִָם: [מלכים א יד, כה]

ש) וְאֶתְפֹּשׂ בְּשֵׁנֵי הַלֻּחֹת וְאֶשְׁלְכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם: [דברים ט, יז]